BARÁTOK KÖZÖTT A LOIRE VÖLGYÉBEN

A tours-i reneszánsz-konferencia

A magyar kultúra iránti érdeklődés növekedését szerte a világon sajtónk, közvéleményünk az utóbbi években örömmel regisztrálhatja. Egyre több országból, városból tarthatunk számon őszinte barátokat, akik sokat tesznek a kölcsönös kapcsolatok fejlesztéséért és terjesztik a magyar irodalom, művészet ismeretét.

Kevesen tudják azonban, hogy a magyar kultúra barátainak így kirajzolódó térképén a festői Loire-völgy egyik központját, Tours-t különösen előkelő hely illeti meg. Pedig Franciaország egyik nagy hagyományú városáról van szó, mely különösen az utóbbi években jelentős szellemi központtá fejlődött. A francia reneszánsz bölcsője ez a vidék. Toursban, s a közeli Amboiseban, Blois-ban, Chambord-ban rendezték be fényes udvartartásukat a reneszánszkor francia királyai. Itt emelkednek mindenfelé a ragyogó reneszánsz kastélyok — közülük az amboise-i királyi kastély Leonardo da Vinci sírját mondhatja magáénak. Tours-tól kissé délnyugatra emelkedik Chinon középkori vára, ahol egykor Jeanne d'Arc hősi életpályája kezdődött. Itt éltek a *Pléiade* nagyszerű költői, ezen a tájon született Rabelais, Balzac és a francia kultúra annyi más nagysága.

Az iparilag is erősen fejlődő Tours városában most újjáéledni látszanak a tradíciók, nagy erővel megindult egy új egyetem szervezése, tudományos intézetek alakultak, s különösen a francia reneszánsz kultúra ápolása került előtérbe, s vonz ide egyre több szakembert, érdeklődőt a világ minden tájáról. Nem közömbös számunkra, hogy nem ismeretlen itt Magyarország, hogy ide látogató hazánkfiai ebben a városban sok barátra találnak.

Régi, legendás kapcsolatok fűzik Tours-t Magyarországhoz: a város híres első püspöke, s az egész középkoron át legfőbb büszkesége, tours-i szent Márton hazánk földjén, a pannóniai Savariában született; a francia reneszánsz legnagyobb költőjének, az élete utolsó éveit Tours-ban leélő, s ma is a város földjében nyugvó Ronsard-nak a családja pedig egy — igaz, hogy félreértett, s már jó ideje megcáfolt — hagyomány szerint szintén a Duna mellékéről származott. Ezek a motívumok ébren tartották hazánk emlékét azokban az időkben is, amikor közvetlen kapcsolatokról nem lehetett szó, s talán megkönnyítették kialakulásukat az utóbbi években. Mint annyi más esetben is, a magyar zene, Bartók és Kodály művészete tört utat elsőnek a tours-iak szívébe — annyira, hogy a Jean de Ockeghemnek, a reneszánsz híres komponistájának nevét viselő kitűnő tours-i kórus már évek óta nagy sikerrel adja elő műveiket, méghozzá magyar nyelven. A debreceni kórus vendégeként Magyarországon is jártak, a magyar együttes is szerepelt már Tours-ban, s magyar előadóművészek, zeneszerzők újabban gyakori vendégek a Loire-menti városban.

Idén júliusban azonban a magyar—francia kulturális és tudományos kapcsolatok még jelentősebb megnyilvánulásainak lehettünk tanúi Tours-ban. Ez elsősorban a *tours-i reneszánsz-kutató intézet* (Centre d'Etudes Supérieures de la Renaissance) igazgatójának, Pierre *Mesnard* professzornak az érdeme. Mesnard professzor, a francia ellenállás egyik kimagasló alakja, a reneszánszkori filozófia és politikai elmélet legelismertebb nemzetközi szaktekintélye 1956-ban alapította intézetét, mely hamarosan felvirágzott és jelentős nemzetközi tudományos központtá fejlődött. Fontos részük van ebben azoknak a nyaranként megrendezett háromhetes előadássorozatoknak, melyeket a legkülönbözőbb országokból meghívott tudósok közreműködésével évről évre szervezett. Minden évben az európai reneszánsz valamely lényeges, a kutatások homlokterében álló problémája van napirenden. Pierre Mesnard professzor azok közé a nyugati tudósok közé tartozik, akik az európai kultúra vizsgálatakor nem korlátozzák figyelmüket csak Nyugat-Európára, hanem komoly érdeklődést tanúsítanak a kelet-európai nemzetek kultúrájának maradandó értékei iránt is. Sőt, »*L'essor de la philosophie politique du XVIe siècle*« (A tizenhatodik századi politikai elmélet fejlődése) című munkájában éppen ő volt a lengyel reneszánsz egyik büszkeségének, az államteoretikus Mordzewskinek a nemzetközi felfedezője. Érthető ezért, hogy a nyári tudományos találkozók témáinak sorába a kelet-európai reneszánsz témakörét is felvette, s így az idén megrendezett hetedik Stage International d'Etudes Humanistes tárgya »*Kelet-Európa ébredése a XV—XVI. században*« lett.

Az idei konferencia sikere érdekében Mesnard professzor szovjet, lengyel, román és magyar tudományos körökkel is érintkezésbe lépett; magyar részről Akadémiánk Irodalomtörténeti Intézete nyújtott segítséget az előkészítéshez. A július 3 és 20 között megrendezett konferencián az előadásokat a tours-i intézet meghívására francia, belga, török, szovjet, lengyel és magyar tudósok tartották; a részt vevő fiatal kutatók sorában pedig a legkülönbözőbb nemzetek fiai között lengyelek és — Mesnard professzor ösztöndíjainak jóvoltából — nyolc magyar is jelen volt.

Magyar előadók részéről a konferencián 12 előadás hangzott el. A török hódítás kérdéséről két előadást tartott *Székely* György, a pesti egyetem történész professzora; a magyar nyomdászat kezdeteitől, valamint a magyar reneszánsz epikáról egy-egy előadást *Varjas* Béla, az MTA Irodalomtörténeti Intézetének tudományos munkatársa; a Mátyás-kori magyarországi reneszánsz művészetről két előadást *Gerevich* László, az MTA Régészeti Intézetének igazgatója; Erasmus magyar kapcsolatairól és magyarországi hatásáról egy-egy előadást *Gerézdi* Rabán, az MTA Irodalomtörténeti Intézetének osztályvezetője; Balassi Bálintról két előadást *Bán* Imre, a debreceni egyetem professzora; s végül Zrínyi Miklósról ugyancsak két előadást e sorok írója.

A magyar előadások nagy érdeklődést keltettek. Igen komoly eredménynek könyvelhetjük el, hogy tekintélyes nemzetközi tudósgárda ismerkedhetett meg a magyar reneszánsz számos fontos kérdésével. A magyar reneszánsz kultúráról az előadások nyoman kibontakozó gazdag kép sokaknak komoly meglepetést szerzett; különösen vonatkozik ez Balassi és Zrínyi munkásságára. A konferencia szervezői és részvevői egyaránt mint igen fontos eredményt könyvelték el, hogy megismerkedhettek két, az európai irodalom legjobbjainak színvonalán álló, régi nagy magyar író munkásságával.

Mivel az itteni reneszánszkonferenciákan az a szokás, hogy a megnyitó ülés a legnépesebb és legtekintélyesebb külföldi delegáció himnuszának eljátszásával kezdődik, az idei találkozó a magyar himnusz hangjaival nyílt meg. A megnyitó ülésen Mesnard professzor felkérésére a magyar delegáció vezetője üdvözölte a vendéglátókat nemcsak a magyar, hanem az összes külföldi részvevők részéről. A konferencia magyar vonatkozású programját színesítette a már említett kórus kitűnő hangversenye Bartók, Kodály és Bárdos Lajos magyar nyelven, tiszta kiejtéssel és magas zenei színvonalon előadott műveiből. A hangverseny előtt az egyik magyar ösztöndíjas, *Lakits* Pál tartott nagy tetszéssel fogadott ismertető előadást az új magyar zenéről.

A tours-i találkozó a magyar vonatkozásokon túl azért is igen jelentős volt számunkra, mert alkalmat adott marxista és polgári tudósok korrekt és tanulságos eszmecseréjére számos fontos tudományos kérdésben. Nyugati kollégáink, ha gyakran különbözött is az álláspontjuk, komoly érdeklődést tanúsítottak a szocialista országok tudósainak szempontjai iránt és elismerték a gazdasági és osztályszempontok fontosságát a napirenden levő kérdések tárgyalásában.

A tours-i találkozón barátokat ismertünk meg, sokat tanulhattunk külföldi kollégáink értékes előadásaiból, szerényen hozzájárulhattunk a nemzetközi reneszánsz-kutatás feladatainak megoldásához, s a magyar kultúra nem egy értékét sikerült ismertebbé tenni.

Klaniczay Tibor

Kitűnő képsor a modern román építészetről

Sokatmondó kamarakiállítás nyílt meg néhány nappal ezelőtt a Magyar Építőművészek Szövetsége Puskin utcai székházában a román építészetről. (A kiállítás 18-ig délelőtt 10-től délután 6-ig tekinthető meg.)

A kamarajelleg a kiállítás terjedelmével, egyszerűségével kapcsolatos, mert a mondaniváló nagystílű és lendületes, akárcsak azok az új lakóépületek, amelyek a bukaresti Palota teret, a körutakat és a sugárutakat szegélyezik. Mindamellett már itt megjegyezzük, hogy alkalomadtán egy nagyszabású, terjedelmesebb tablókkal, színes fotókkal megjelenő kiállítást is bizonyára szívesen venne a közönség a modern román építészet sokat emlegetett, tanulmányozásra érdemes alkotásairól.

A kiállítás egyetlen szűkszavú közléssel fogadja a látogatót: a Román Népköztársaságban 1962-ben minden ezer lakosra számítva 7,3 lakást építettek. Ez sorrendben a hetedik hely Európában. (Nálunk 5,4 a tavalyi lakásépítés ezer főre vonatkozó »mutatója«.)

A puszta tárgyilagosságra törekvő fotók túlnyomó része is Bukarest és néhány nagyobb város, Jasi, Ploesti, Constanza, Brassó, Kolozsvár, Marosvásárhely stb. lakásépítkezéseit mutatja. De képet kap a közönség számos új iskoláról, hangverseny- és moziteremről, múzeumról, tudományos intézményekről, üzemépületekről és Mamaia, Eforia, Mangalia kimagaslóan nagyszabású üdülőépítkezéseiről.

Sajnáljuk, hogy viszonylag kevesebb utalást találtunk az új lakások alaprajzára, belső kiképzésére, valamint azokra a változatos technológiákra, amelyek az építés lendületét műszakilag alátámasztják.

E sorok írója, aki egy tanulmányút élményei alapján jó másfél évvel ezelőtt cikksorozatban számolt be a román építészet kiváló eredményeiről a *Magyar Nemzetben*, különös élvezettel tanulmányozta az ízléses fotóösszeállítást, amely a sok-sok élményt ismét felvillantotta. Nyilván így érzett a kiállítás sok más, mostanában Romániában járt vendége is.

De ami a legfontosabb, könnyű volt felfedezni akár a bukaresti új lakóházsorok, akár a vidéket, vagy a tengerpartot ábrázoló képek között számos olyan objektumot, amely 1961 őszén még sehol sem volt. Ilyen módon a kiállítás szinte együtt lélegzik az idővel, amelynek látnivalóan egyetlen percét sem hagyják veszendőbe menni a tehetséges román építészek.

(h. j.)

A TeleVízió műsoráról

Prakovszky, a siket kovács

Ájtatos zsoltár, áhítatos falusi gyülekezet. Távolról szinte egyformák az arcok a kis templomban. Azután közelebb megy hozzájuk a felvevőgép és az egységes tömegből kibontakoznak az egyes emberek, az arcok érzelmeket, indulatokat, vágyakat és sorsokat mondanak el. Elegáns mamák, izgatott fiatal lányok, komoly gazdák, iparosemberek és közöttük mindig rosszul, de lelkesen énekelve *Prakovszky, a siket kovács. Mikszáth* Kálmán kisregényében az emlékezés láthatatlan fátylán keresztül jeleníti meg ezt a falusi világot, a kedélyes tere-feréket, derűs parolázásokat, az álomszép Gáll Piroskát és vele a legendássá csontosult öregeket, az apró termetű, nagy fejű siket kovácsot, a köszvényes, irigy uzsorást, a széles ábrázatú, vidám nagyapót. Az író az emlékezés távlatából leszűri, megtisztítja a dolgokat, a befejezés ismeretében átértékeli események, epizódok, beszélgetések jelentőségét.

A film-feldolgozást két buktató fenyegette. Ha az idillből egészen kihámozzák a drámát, elhagyják vagy csökkentik az elbeszélő szerepét, ha a szereplők teljes realitással élik saját életüket, szenvedélyeiket, talán erősebb, sodróbb lesz a lendület, de elsikkad az író egyénisége, a mű szépsége, hiszen a Prakovszky történet elválaszthatatlan attól, *ahogy* Mikszáth elbeszéli. A másik buktató — és ezt a feldolgozás nem tudta teljesen elkerülni, — amikor az elbeszélő behízelgő, lágy hangjai úgy eluralkodnak a történeten, hogy az idill eltakarja az emberek indulatait, a tragédia selymes meseburka elfedi magát a tragédiát.

Semsey Jenő átdolgozása megőrizte a mikszáthi mesemondás líráját, okosan gazdálkodott a szöveggel, *Bán* Frigyes rendezésében a *hangulati elem* került előtérbe. Kitűnő filmrendezőnk — úgy tudom, most készített először televíziós filmet —, szakértője Mikszáthnak, a palóc tájak és emberek harmóniájának. A környezet, az életforma és a jellem kapcsolatát a *Szent Péter esernyőjének* filmváltozatában is hitelesen fejezte ki. A képek — *Hegyi* Barnabás kitűnő felvételei — most is hűen, hatásosan adták vissza az elbeszélés légkörét. A rendező azonban túlságosan a mozivászonra vetített filmben gondolkodott. Jóformán csak akkor alkalmazott közelképeket, amikor a nagyfilmben is ezt tette volna. Így sok arcjáték elsikkadt és ezzel együtt csökkent a drámai erő. A szereplők néha akkor is csak illusztráltak, amikor érzelmeik erősebb, közvetlenebb kifejezése, a jó közelkép nagyobb feszültséget idézhetett volna elő. A tragédia csattanóját, Prakovszky hajszáját kicsit hosszúnak éreztük, annál jobban tetszett a jelenetsor megoldása a kép megmerevítésével, a befagyott mosoly ábrázolásával.

A Prakovszky megfilmesítését az említett észrevételek ellenére örömmel fogadtuk, hiszen irodalmunk egyik legszebb alkotását hitelesen, hangulatosan elevenítették fel. A szereplők közül a film láthatatlan főszereplőjét, a mesemondót, *Kálmán* Györgyöt említjük elsősorban. Érzelemmel fűtött, higgadt bölcsességgel, az emlékezés gyengéd melankóliájával átszőtt szövegmondása maradandó élményt nyújtott. A »látható« színészek sorában *Tompa* Sándor természetes, derűs, kiegyensúlyozott játéka vívta ki a legnagyobb elismerést. *Rajz* János vén uzsorása erőteljes, pontosan kidolgozott, a sokarcú művész szereppalettáját gazdagító alakítás. A címszereplő Prakovszky tulajdonképpen csak mellékalak a történetben, »nagy játékra« csak a film végén nyílik alkalma a színésznek. *Egri* István rokonszenves, bensőséges alakításában a szerep jó gazdára lelt. *Komlós* Juci, *Blaha* Márta, *Kelemen* Éva és a fiatal *Herrer* Pál mértéktartó, jó játékkal kapcsolódott az együttesbe.

Filmek

Mire e sorok megjelennek, már mindenki tudni fogja, ki a gyilkos *Az áldozat közbeszól* című ötrészes bűnügyi filmben. Az NDK-ban készült film Kurt *Jung-Alsen* pergő rendezésében a televízió és a közönség kettős igényét elégítette ki megfelelően: izgalmas volt és folytatásos.

Szombaton két jó nyugatnémet filmet láttunk. Az egyik újszerű útirajz-riport a *Te és én Európából* című sorozat első része. A másik igen *jó revüfilm*, a *Nyolcvan taktussal a világ körül*, változatos, látványos műsorral, jó zenével és kellemes összekötő szöveggel. A magyar szöveget *Tamási* Eszter és *Varga* József nagyon kedvesen, közvetlenül mondta el.

Cannes-ban járt idén *Zsombolyai* János operatőr. Hangulatos *filmnaplójában* ismét bizonyságot tett tehetségéről, megfigyelő készségéről, egyéni látásmódjáról. Verekedni, úgy látszik, kevésbé tud, de néha így is sikerült lencsevégre kapnia egy-két filmsztárt. Az ifjú sztárjelöltek fényképezéséről szóló képsor rendkívül szellemes, kifejező. Bátran összehasonlíthatjuk az *Amerika egy francia szemével* hasonló jeleneteivel.

Vilcsek Anna

SZÍNHÁZAK MAI MŰSORA

Kisceili Múzeum Parkja: Weiner-vonósnégyes hangv. (I. sor. 4., IV. sor. 2.) (8) (Rossz idő esetén: 15-én.) — **Fővárosi Nagycirkusz:** Nők a porondon (fél 8).

Hruscsov fogadta az európai írók képviselőit

Nyikita *Hruscsov*, aki Gagra közelében pihen, kedden fogadta az Európai Írók Közössége vezető tanácsának ülésszakán részt vevők egy csoportját.

A szovjet miniszterelnökkel folytatott beszélgetésen 28 író vett részt, köztük Giuseppe *Ungaretti*, az Íróközösség elnöke, Giancarlo *Vigorelli*, Konsztantyin *Fegyin*, Mihail *Solohov*, Jean-Paul *Sartre*, Simone de *Beauvoir*, Mihail *Beniuc*.

Ma mutatják be az idei szegedi játékok utolsó műsorát

A Szegedi Szabadtéri Játékok idei utolsó bemutatóját ma tartják. A Magyar Állami Népi Együttes *Magyar rapszódia* címmel mutatja be újszerű összeállítású műsorát, amely Magyarország táncainak szinte teljes keresztmetszetét adja. A műsort az együttes 12 év alatt bemutatott legsikerültebb táncaiból állították össze. Szerepel az *Első szerelem* című tánckompozíció is, amellyel az együttes 87 nemzet versenyzői közül aranydíjat nyert a helsinki világifjúsági találkozón.

NAPLÓ

Augusztus 14

A Petőfi Színház hétfőn tartotta évadnyitó társulati ülését. Az első bemutató Dürrenmatt V. Frank című zenés szatírája — egyben a színház idei évadnyitó előadása is lesz szeptember 18-án. A darabban Kálmán György és Máté Erzsi vendégszerepel.

⊕

Dénes Vera kitűnő csellóművésznőnk volt a szólistája a salzburgi ünnepi játékokon a Magyar Kamarazenekar első hangversenyének: Tartini Csellóversenyét adta elő, nagy közönség- és sajtósikert aratva.

♀

A Csehszlovák Rádió fennállásának 40. évfordulója alkalmából nemzetközi pályázatot hirdetett a legjobb »Barátság éneke« kompozícióra.

♤

Augusztus 20-án lesz 10 esztendeje, hogy a matyóvidék híres hímzőasszonyát, az azóta elhunyt Kis Jankó Borit a népművészet mestere címmel tüntették ki. Az évforduló alkalmából Kis Jankó Bori-díjat alapítottak és elnyerésére országos pályázatot hirdettek, amelyre 369 pályamunka érkezett. A díjnyertes munkákból, legszebb hímzésekből augusztus 20-án, Mezőkövesden kiállítás nyílik.

∞

Nyikolaj Cserkaszov szovjet színművészt 60. születésnapján a Munka Vörös Zászló Érdemrendjével tüntették ki.

Ezt nem lehet kihagyni..

NYARI VASAR

augusztus 5—18-ig

Női fürdőruhák
70,— — 320,— Ft-ig 30 százalék
Leányka és bakfis fürdőruhák
36,— — 179,— Ft-ig 30 százalék
Nylon kesztyűk
40,— — 55,— Ft-ig 30 százalék
Férfi nyári ingek
53,50 — 164,— Ft-ig 20 százalék
Fiú nyári ingek
19,— — 125,— Ft-ig 20 százalék
Szatén női kombiné
88,— — 140,— Ft-ig 20 százalék
Szatén női hálóing
180,— — 235,— Ft-ig 20 százalék
Női divattáskák
73,— — 250,— Ft-ig 30 százalék
Takarék aktatáska
95,— Ft-ig 30 százalék
Bőrönd
78,— — 215,— Ft-ig 30 százalék

KAPHATÓK: A KIJELÖLT ÁRUHÁZAKBAN ÉS BOLTOKBAN!